

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์" มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อการพัฒนาของพระสงฆ์
2. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำความคิดเห็นของประชาชน
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์
4. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์, ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์, พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์, ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ ตามลักษณะทางประชากรของประชาชน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำความคิดเห็น (Leadership) ของพระสงฆ์, ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์
6. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อการพัฒนาของพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์
7. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์
8. เพื่อหาตัวแปรที่มีอิทธิพลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ เรียงตามลำดับ

สำหรับลักษณะการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามซึ่งมีทั้งสิ้น 6 ตอน กลุ่มตัวอย่างคือ ชาวบ้านหมู่บ้านน้ำจั้น หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 ประชาชนที่มาเยี่ยมชมและศึกษาดูงานในโครงการธรรมรักษานิเวศน์ เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครในโครงการธรรมรักษานิเวศน์ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2540 ถึงเดือนมกราคม 2541 รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 585 คน โดยใช้วิธีการจับสลากกับกลุ่มชาวบ้าน ใช้วิธีเลือกเจาะจงกลุ่มแล้วใช้วิธี (Accidental Sampling) กับกลุ่มที่มีเยี่ยมชมและศึกษาดูงานในโครงการ และใช้วิธีเลือกทุกคนมาเป็นตัวอย่างกับกลุ่มเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครประจำโครงการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อใช้อธิบายข้อมูลส่วนบุคคล, การเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์, ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์, พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์, ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษานิเวศน์

ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ ดังนี้

ใช้การหาค่าสถิติเปรียบเทียบ t - test และค่าวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

ใช้สถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 - 5

ใช้สถิติการหาค่าถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์หาลำดับความสัมพันธ์ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6

จากผลการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา
2. การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวน 585 คน โดยเป็นเพศชาย 355 คน เพศหญิง 230 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี มีสถานภาพโสดเป็นส่วนใหญ่ การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนมาก มีอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจมากที่สุด และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 5,000 บาท นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สนใจการศึกษาธรรมะจากพระสงฆ์ จะไปฟังหรือสนทนารวมที่วัดนาน ๆ ครั้ง ตักบาตรบ้างในบางโอกาส และจะไปทำบุญที่วัดบ้างนาน ๆ ครั้ง

ส่วนที่ 2 การเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าพระสงฆ์มีความเป็นผู้นำความคิดเห็น โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสูง พบว่าการเป็นผู้มีการศึกษาดีของพระสงฆ์แสดงถึงคุณสมบัติการเป็นผู้นำความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ การเป็นผู้ใฝ่ใจศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอ และการเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับไตรปิฎกของพระสงฆ์ มีค่าที่แสดงการเป็นผู้นำความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ส่วนที่ 3 ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าพระสงฆ์มีความน่าเชื่อถือ โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสูง พบว่า การเป็นผู้พูดจริงทำจริงของพระสงฆ์เป็นคุณสมบัติที่แสดงถึงความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ การเป็นผู้ทำงานโครงการธรรมรักษันิเวศน์โดยไม่หวังผลตอบแทนและการเป็นผู้ทำงานโครงการธรรมรักษันิเวศน์เพื่อช่วยเหลือและเป็นที่พึ่งพิงกับผู้ป่วยเอดส์ในวาระสุดท้าย ส่วนอันดับสุดท้ายคือการเป็นผู้สละทรัพย์สินของพระสงฆ์เองเพื่อดำเนินโครงการธรรมรักษันิเวศน์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับทราบเรื่องโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์จากพระสงฆ์เป็นคนแรก รับฟังเกี่ยวกับโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์จากพระสงฆ์มากที่สุด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าพระสงฆ์มีพฤติกรรมการสื่อสาร โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในเกณฑ์มาก พบว่า การพูดจากที่น่าฟังของพระสงฆ์แสดงถึงพฤติกรรมการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การพูดจากที่ชัดเจนได้ใจความ และพฤติกรรมการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเป็นผู้บรรยายและเทศน์ให้เข้าใจได้ในเวลาอันรวดเร็วของพระสงฆ์

ส่วนที่ 5 ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์

กลุ่มตัวอย่างมีปริมาณการรับสารจากพระสงฆ์ โดยค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า คำแนะนำสั่งสอนของพระสงฆ์เป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการดำเนินชีวิต กลุ่มประชาชนมีปริมาณการรับสาร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจโรคเอดส์ตามคำอธิบายของพระสงฆ์ และอันดับสุดท้าย ที่น้อยที่สุด คือ ปริมาณการรับสารของประชาชนเกี่ยวกับการพูดคุยกับพระสงฆ์ในระยะเวลา 1 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์

นิเวศน์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการชักชวนจากพระสงฆ์ และมีความคิดเห็นว่าพระสงฆ์มีส่วนสำคัญมากในการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์หลังจากฟังบรรยายจากพระสงฆ์ และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์โดยเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยการมีส่วนร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมบริจาคทรัพย์และสิ่งของให้โครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ อันดับสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์

ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเป็นผู้นำ
ความคิดเห็นของพระสงฆ์, ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์, พฤติกรรมการสื่อสาร
ของพระสงฆ์, ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์, การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในโครงการธรรมรักษานิเวศน์ มีความแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากร
ของประชาชน

การเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเป็นผู้นำความคิดเห็นของ
พระสงฆ์ จำแนกตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส,
ระดับการศึกษา, อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความคิดเห็นของ
ประชาชนเกี่ยวกับการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์ เมื่อจำแนกตามเพศ และ
สถานภาพการสมรส ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนก
ตามอายุ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อ
จำแนกตามระดับการศึกษา, อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์
จำแนกตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส, ระดับ
การศึกษา, อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ เมื่อจำแนกตามเพศ และสถานภาพการสมรส ไม่มี
ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า มีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา
อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .001 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

พฤติกรรมการณ์สื่อสารของพระสงฆ์

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์สื่อสารของพระสงฆ์ จำแนกตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส, ระดับการศึกษา, อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์สื่อสารของพระสงฆ์ เมื่อจำแนกตามเพศ และสถานภาพการสมรส ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตามอายุ และระดับการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และจำแนกตามอาชีพหลัก พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ จำแนกตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส, ระดับการศึกษา, อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ จำแนกตามเพศ และอายุ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อจำแนกตามอายุ, ระดับการศึกษา และอาชีพหลัก พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ ตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส, ระดับการศึกษา, อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ เมื่อจำแนกตาม เพศ, อายุ และระดับการศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามสถานภาพการสมรส พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อจำแนกตามอาชีพหลัก พบว่า มีความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

สมมติฐานที่ 2

ผลการวิจัยพบว่า การเป็นผู้นำทางความคิดเห็นของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2)

สมมติฐานที่ 3

จากผลการวิจัยพบว่า ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3)

สมมติฐานที่ 4

จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ 4)

สมมติฐานที่ 5

จากการวิจัยพบว่า ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ 5)

สมมติฐานที่ 6

จากการวิจัยพบว่า ปริมาณการรับสารของประชาชนมีอิทธิพลสูงสุดในการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ อย่างมีนัยสำคัญที่ .001 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 6)

อภิปรายผลการวิจัย

หลังจากที่ได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์สมมติฐานทั้ง 6 ข้อ พบว่า มีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 กำหนดไว้ว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์, ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์, พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์, ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ มีความแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรของประชาชน

จากผลการวิจัยพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 ซึ่งตัวแปรที่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 มีเพียง 2 ตัวแปร คือ อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชน เมื่อศึกษาพบว่าความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์, ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์, พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์, ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ มีความแตกต่างกันตามอาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชน (จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 บางส่วน) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ลักษณะทางประชากรของประชาชน โดยเฉพาะอาชีพหลักและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชน มีความแตกต่างกันในการตัดสินใจ เนื่องจากว่าประชาชนที่มีอาชีพหลักมั่นคง (จากการวิจัยคือ อาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ) และประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยสูง (จากการวิจัย คือ รายได้เฉลี่ยมากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน) จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเป็นผู้นำทางความคิดเห็นของพระสงฆ์, ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์, พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์ ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ

ธรรมรักษณีเวศน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ (ตามตัวแปรย่อยต่าง ๆ ดังที่แสดงไว้ในสรุปผลการวิจัย และในตารางที่ 41 - 50)

นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรเพศ, อายุ, สถานภาพ และระดับการศึกษา ไม่มีความแตกต่างกันตามสมมติฐานที่ 1

จึงสามารถอธิบายได้ตามผลการวิจัยว่า ลักษณะทางประชากรของประชาชนส่วนใหญ่เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นตามสมมติฐานที่ 1 แล้วไม่พบความแตกต่าง จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 ที่กำหนดไว้นั่นเอง

สำหรับตัวแปรอาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความแตกต่างจากตัวแปรอื่น ๆ ในกรณีที่พบความแตกต่างสมมติฐานที่ 1 เนื่องด้วย บุคคลที่มีอาชีพหลักแตกต่างกันย่อมมีความเข้าใจ และการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ที่เข้ามาไม่เหมือนกัน เพราะแต่ละอาชีพล้วนแล้วแต่มีลักษณะเฉพาะและข้อจำกัดที่แตกต่างกันตามความเชื่อ ความชอบ ความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ซึ่งจากการวิจัยพบว่ากลุ่มบุคคลที่มีอาชีพหลักมั่นคง จากการวิจัยคืออาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจมีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ อย่างชัดเจนในเชิงบวกในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์ ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์ ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ อาจจะกล่าวได้ว่าอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษามาอย่างดี มีการวิเคราะห์ มีกระบวนการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถ่วงถ่วง และเป็นผู้ที่รับสื่อ และสนใจข่าวสารในทุกรูปแบบ ซึ่งจะสอดคล้องกับเรื่องของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนด้วย เมื่อมีอาชีพหลักที่มั่นคง และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 5,000 บาท ดังนั้นในการตัดสินใจมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ ก็จะแตกต่างกันไปด้วย ยิ่งเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วยแล้ว ผู้ที่มีอาชีพหลักที่มั่นคงและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในเกณฑ์สูงย่อมจะยินดีมีส่วนร่วม หรือมีส่วนร่วมในหลากหลายรูปแบบได้แล้วแต่สถานการณ์จะเอื้ออำนวย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีกลุ่มทางสังคม (Social Categories Theory) ของเดอร์เฟลอร์ (De Fleur : 1970) ที่กล่าวว่า ประชาชนที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายกัน จะมีพฤติกรรมการสื่อสารที่คล้ายคลึงกันด้วย ซึ่งหมายรวมถึง

การเปิดรับ ความชอบ และผลของการสื่อสาร สำหรับลักษณะทางสังคมนั้น ได้แก่ ระดับการศึกษา ชาติพันธุ์ และรายได้ เป็นต้น บุคคลที่มีลักษณะทางสังคมอยู่กลุ่มเดียวกัน จะมีพฤติกรรมไปในทางเดียวกัน ถึงแม้ว่าแต่ละบุคคลจะมีความสนใจเฉพาะอย่างที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ ชรามม์ (Schramm : 1973) ได้กล่าวถึงความแตกต่างของผู้รับสารในเรื่องเศรษฐกิจว่า ผู้ที่มีเศรษฐกิจที่ดี จะให้ความสนใจในการอ่านนิตยสาร บทบรรณาธิการ เรื่องราวเกี่ยวกับการเมือง และปัญหาของสังคมมากกว่าเรื่องอื่น และ ปรมะ สดะเวทิน (2533) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของผู้รับสารในเรื่องฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งหมายรวมถึงรายได้ของบุคคลว่า มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อปฏิกิริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสาร เพราะคนที่มีฐานะต่างกัน จะมีวัฒนธรรม ประสบการณ์ ทักษะคติ ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ แคลปเปอร์ (Klapper : 1960) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการเลือกรับสารของมนุษย์ว่า มี 4 ขั้นตอน อันได้แก่ การเลือกเปิดรับ การเลือกให้ความสนใจ และที่สำคัญ คือ ต้องสอดคล้องกับแนวคิด ทักษะคติ รวมไปถึง ความเชื่อและประสบการณ์เดิมของบุคคลเป็นสำคัญ เพราะถ้าขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับทักษะคติเดิมผู้รับสารก็จะพยายามปิดกั้นหรือไม่รับสาร ดังนั้นผู้รับสารจึงได้รับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันไป

สมมติฐานที่ 2 กำหนดไว้ว่า การเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์

จากผลการวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 เพราะประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติต่าง ๆ ในการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์อยู่ในระดับสูง ซึ่งประกอบไปด้วย พระสงฆ์เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรคเอดส์ พระสงฆ์เป็นผู้มีความสามารถในการช่วยเหลือผู้ป่วย, พระสงฆ์เป็นผู้สงบนิ่งและเยือกเย็นเสมอ, พระสงฆ์เป็นผู้สุ่มรอบคอบ, พระสงฆ์เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดตั้งโครงการธรรมรักษณีเวศน์, พระสงฆ์เป็นผู้สานต่อและริเริ่มโครงการธรรมรักษณีเวศน์ในทุก ๆ ด้าน, พระสงฆ์เป็นผู้มีความอดทนและอดกลั้น, พระสงฆ์เป็นผู้มีความใจเย็น, พระสงฆ์เป็นผู้มีการศึกษาดี, พระสงฆ์เป็นผู้ใฝ่ใจ

ศึกษาเพิ่มเติมเสมอ, พระสงฆ์เป็นผู้สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ดี และ พระสงฆ์เป็นผู้ติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ ๆ เสมอ และคุณสมบัตินี้เอง เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ ชรามรักษานิเวศน์ โดยมีค่าความสัมพันธ์ที่ระดับ .1264 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 (ดังตารางที่ 51)

ซึ่งการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในโครงการชรามรักษานิเวศน์ สอดคล้องกับ คำกล่าวของ โรเจอร์ส และสเวนนิ่ง (Rogers & Sevenning อ้างใน เสถียร เขยประทับ : 2529) ที่ว่า ผู้นำความคิดเห็นมีบทบาท 2 บทบาทที่ เป็นผู้รับและเป็นผู้ให้บทบาทที่ เป็นผู้รับคือ เป็นผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนหรือสื่อระหว่างบุคคล บทบาทที่ เป็นผู้ให้คือ ผู้ถ่ายทอด ข่าวสารไปยังบุคคลอื่น ๆ อีกต่อหนึ่งซึ่งทำให้ผู้นำทางความคิดเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้ที่ มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลอื่น ๆ ภายในระบบสังคม และโรเจอร์ส (Rogers : 1971) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ทำให้ผู้นำความคิดเห็นแตกต่างจากบุคคลอื่น ทั้งในระบบสังคมแบบทันสมัยและสังคมแบบประเพณีดั้งเดิมไว้ว่า ผู้นำความคิดเห็นมีการ ศึกษาแบบเป็นทางการสูงกว่าผู้ตาม มีที่ดินทำกินมากกว่าผู้ตาม มีสถานภาพทางสังคม สูงกว่าผู้ตาม, มีความตระหนักในบทบาทของคนอื่นมากกว่าผู้ตาม, มีระดับความรู้ หนังสือมากกว่าผู้ตาม, มีความทันสมัยทางด้านเกษตรกรรมมากกว่าผู้ตาม, มีการ ใช้สื่อมวลชนมากกว่าผู้ตาม, มีความรู้ทางการเมืองมากกว่าผู้ตาม และสอดคล้องกับ คุณลักษณะที่ ราล์ฟ สแทกคิลล์ (Ralph M. Staggdill อ้างใน กรรณิการ์ โอมุณ : 2526) ได้สรุปถึงคุณลักษณะของผู้นำความคิด ดังนี้คือ เป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉียบแหลม มีความตื่นตัว มีความกระตือรือร้น เป็นผู้มีความสามารถ มีความทะเยอทะยานสูง เป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีความน่าไว้วางใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความขยันขันแข็ง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ โอมุณ (2526) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะ กรณี โครงการสหบาลข้าวหมู่บ้านท่าสร้าง อำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่ได้รับการไว้วางใจยอมรับนับถือ และความเชื่อมั่นจาก ประชาชนจึงน่าสนับสนุนให้พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทในการเป็นผู้นำความคิดเห็น และใน

การวิจัยครั้งนี้ก็แสดงว่าการเป็นผู้นำทางความคิดเห็นก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์

สมมติฐานที่ 3 กำหนดไว้ว่า ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์

ผลการวิจัยปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 เพราะประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ อยู่ในระดับสูง ซึ่งประกอบไปด้วย การเป็นผู้ทำงานในโครงการธรรมรักษณีเวศน์เพื่อต้องการช่วยเหลือและเป็นที่ยังชีพให้กับผู้ป่วยเอดส์ในวาระสุดท้าย, การเป็นผู้สละทรัพย์สินของท่านเพื่อดำเนินโครงการธรรมรักษณีเวศน์, เป็นผู้เต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้ป่วย ชาวบ้าน และประชาชน, เป็นผู้มองการณ์ไกล, เป็นผู้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี, เป็นผู้ให้คำแนะนำกับชาวบ้านได้, เป็นผู้แนะนำเกี่ยวกับโครงการธรรมรักษณีเวศน์ได้ดีที่สุด เป็นผู้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต, เป็นผู้มีความขยันขันแข็งในการทำงาน, เป็นผู้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และการเป็นผู้พูดจริงทำจริง คุณสมบัตินี้เองเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ โดยมีค่าความสัมพันธ์ที่ระดับ .1973 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ดังตารางที่ 51)

การที่ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ สอดคล้องกับแนวคิดของเบททิงเฮ้าส์ (Wrwinn P. Bettinghaus : 1968) ที่สรุปว่าความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารนั้นขึ้นอยู่กับความมีศรัทธาเชื่อมั่น (Trustworthiness) ของผู้รับสารที่ให้ความไว้วางใจต่อผู้ส่งสารว่าเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา รอบอ้อมอารี เข้ากับคนอื่นได้ง่าย มีความสุภาพอ่อนโยนเป็นมิตรกับทุก ๆ คน เป็นผู้มีความรู้จักรักษาใจให้อภัย เป็นคนที่มีความยุติธรรม อันตรงกับคุณลักษณะของพระสงฆ์ที่ศึกษาว่ามีผลให้ประชาชนยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ นอกจากนี้ โรเจอร์ส (Rogers : 1971) ยังได้กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของการณ์โน้มน้าวใจ ซึ่งพบว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมจะเกิดขึ้น

ได้ดีในกรณีผู้ส่งสารเป็นผู้มีความน่าเชื่อถือสูง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ โอมูเอ (2526) ที่ว่าในทัศนคติของประชาชน พระสงฆ์เป็นบุชชัญญบุคคลที่มีความน่าไว้วางใจ อันประกอบไปด้วย การมีความเสียสละ มีเมตตาธรรม มีความจริงใจในการให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยมิหวังผลตอบแทน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ ลาภชนานันท์ (2528) ในการศึกษาพระอัครปาณิกายเจ้าอาวาสวัดบ้านน้อยทุ่งสว่าง อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ถึงโครงการพัฒนาจิตใจของพระอัครา พบการพูดจริงทำจริง ในการประพฤติเป็นแบบอย่างให้กับชาวบ้านด้วยการรณรงค์ด้านอบายมุขด้วยการอบรม และปฏิบัติต่อต้านไม่รับนิมนต์จากชาวบ้านที่หลงมัวเมาในอบายมุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานศาสนพิธีต่าง ๆ ซึ่งแสดงถึงการพูดจริงทำจริง เป็นผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการด้วยดี

และสำหรับงานวิจัยนี้ก็ยังคงเป็นการยืนยันว่า ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์มีความจำเป็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์เป็นอย่างดี

สมมติฐานที่ 4 กำหนดไว้ว่า พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์

จากผลการวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ 4 เพราะประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์อยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งประกอบไปด้วย การรับทราบเกี่ยวกับโครงการธรรมรักษณีเวศน์จากใครเป็นบุคคลแรก, การรับฟังเรื่องโครงการธรรมรักษณีเวศน์ด้วยวิธีใดมากที่สุด, พระสงฆ์เป็นผู้บรรยายและเทศน์ให้เข้าใจในเวลาอันรวดเร็ว, พระสงฆ์เป็นผู้พูดจาได้น่าฟัง, พระสงฆ์เป็นผู้ที่พูดชัดเจนได้ใจความ, พระสงฆ์เป็นผู้ใช้วิธีการพูดโน้มน้าวใจได้น่าประทับใจ, เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับโครงการธรรมรักษณีเวศน์สามารถถามพระสงฆ์ได้ และพระสงฆ์มีความสามารถในการอธิบายข้อสงสัยได้ดีและแจ่มชัด พฤติกรรมการสื่อสารเหล่านี้เองที่เป็นปัจจัยที่ทำให้พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมี

ส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ โดยมีค่าความสัมพันธ์ที่ระดับ .1958 และมีนัยสำคัญที่ระดับ .000 (ดังตารางที่ 51)

จากผลวิจัยที่ว่าพฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo : 1960) ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล นั้น ผู้ส่งสาร (Sources) ปัจจัยในส่วนของผู้ส่งสารจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้รับสารเกิดความประทับใจและมีความศรัทธาเชื่อมั่นในตัวผู้ส่งสารก็คือ ทักษะในการสื่อสารของผู้ส่งสาร (Communication Skills) ที่มีความสามารถ และความชำนาญในการเข้ารหัส (Encoding Skills) คือ การมีความชำนาญในการเขียน การพูด และมีความสามารถในการถอดรหัส (Decoding Skills) คือการมีความชำนาญในการอ่าน การฟัง นอกจากนั้นยังประกอบด้วยความคิดใคร่ครวญ การมีเหตุผลในการพูด เขียน อ่าน และฟัง ก็ข้อมติได้ว่าผู้ส่งสาร คือ พระอาจารย์ อลงกต เป็นผู้มีความสามารถโน้มน้าวใจให้ประชาชนที่มีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ได้ และการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิม อุตกฤษฎ์ เรื่อง "การศึกษาบทบาทของพระภิกษุในงานพัฒนาชุมชน" (2521) พบว่า พระภิกษุมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมากในเรื่องการอบรมศีลธรรมประชาชนอันเป็นผลมาจากการที่พระสงฆ์มีทักษะในการสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจถึงการศึกษาด้วยปริยัติธรรมอีกประการหนึ่ง นอกจากนั้นงานวิจัยของ สมบูรณ์ สุขสำราญ (2530) กรณีศึกษาพระสงฆ์นักพัฒนา พบว่า การพัฒนาของพระสงฆ์ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือล้วนเป็นพระสงฆ์ในท้องถิ่นนั้น ๆ ที่มีความสามารถในการเป็นสื่อในการพัฒนาได้ด้วยการอาศัยทักษะในการสื่อสารทุกรูปแบบ ทั้งการอบรม สั่งสอน ปฏิบัติธรรม เป็นแบบอย่างในชุมชน และมีความสามารถในการโน้มน้าวใจให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุณทรัพย์ สิทธิพรหม (2532) ที่ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยขาง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ทักษะในการสื่อสารของพระสงฆ์เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยขางมากที่สุด

สำหรับงานวิจัยนี้ก็ยิ่งแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ นั่นคือถ้าพระสงฆ์มีพฤติกรรมการสื่อสารมาก ประชาชนก็จะมีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษณีเวศน์มากด้วย แต่ถ้าพระสงฆ์มีพฤติกรรมการสื่อสารน้อย ประชาชนก็จะมีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษณีเวศน์น้อย

สมมติฐานที่ 5 กำหนดไว้ว่า ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากผลการวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ 5 เพราะประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ในประเด็นต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประกอบไปด้วย ในการพูดคุยกับพระสงฆ์ท่านเคยซักถามข้อข้องใจต่าง ๆ จากพระสงฆ์, คำแนะนำของพระสงฆ์เป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของท่าน, ท่านได้นำคำแนะนำสั่งสอนของพระสงฆ์ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน, ท่านพูดคุยเรื่องโครงการธรรมรักษณีเวศน์กับพระสงฆ์บ่อยเพียงใด, ท่านมีความเข้าใจโครงการธรรมรักษณีเวศน์ตามที่พระสงฆ์อธิบายเพียงใด, ท่านเข้าใจโรคเอดส์และการป้องกันจากพระสงฆ์เพียงใด และท่านพูดคุยกับพระสงฆ์ในแต่ละปีเพียงใด ปริมาณการรับสารของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ในประเด็นต่าง ๆ นี้เองที่เป็นปัจจัย ทำให้ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีความสัมพันธ์ที่ระดับ .3954 และมีนัยสำคัญที่ระดับ .000 (ดังตารางที่ 51)

จากผลการวิจัยที่ว่า ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโรเจอร์ (Rogers : 1969) พบว่า การสื่อสารช่องทางระหว่างบุคคลโดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้เป็นประโยชน์มากในกรณีผู้สื่อสารหวังผลให้ผู้รับสารเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และมีพฤติกรรมในการยอมรับสารนั้น ทำให้ผู้รับสารแสดงผลตอบสนอง (Response) ที่มีต่อสารโดยส่งกลับไปยังผู้ส่งสาร ทำให้ผู้ส่งสารสามารถมีโอกาสรีบปรุงเนื้อหาข่าวสารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ

ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุณทรัพย์ ลิกธิพรหม (2534) ที่ว่าปริมาณการรับข่าวสารของชาวบ้านจากพระสงฆ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับและเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ของชาวบ้านห้วยขวาง ซึ่งงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ถ้าชาวบ้านมีปริมาณบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจากพระสงฆ์สูง ก็จะมีการยอมรับและเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองมากด้วย

งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ด้วย โดยประชาชนที่มีปริมาณการรับสารจากประชาชนมาก จะมีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์สูงด้วย แต่ถ้าประชาชนมีปริมาณการรับสารจากพระสงฆ์น้อย ก็จะมีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ต่ำด้วย

สมมติฐานที่ 6 กำหนดไว้ว่า การเป็นผู้นำทางความคิดเห็นของพระสงฆ์ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์มากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 6 เมื่อใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์เป็นตัวแปรตามโดยตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์, ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์, พฤติกรรม การสื่อสารของพระสงฆ์ และปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ ผลปรากฏว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์มากที่สุด คือ ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ รองลงมาได้แก่ ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์, พฤติกรรม การสื่อสารของพระสงฆ์ และการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์ตามลำดับ ซึ่งปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์มีอิทธิพลมากที่สุด โดยมีค่านัยสำคัญที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปในเชิงบวกแสดงว่า ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ เป็นตัวพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนได้ดีที่สุด นั่นคือถ้าประชาชนมีปริมาณการรับสารจากพระสงฆ์น้อย ก็จะมีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์น้อยไปด้วย ซึ่งถ้าประชาชนมีปริมาณการรับสารของพระสงฆ์มาก ก็จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์มากด้วย ส่วนความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ และพฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์

เป็นไปในเชิงบวกเช่นกัน ซึ่งเป็นอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ เช่นเดียวกับปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ จะมีเพียงการเป็นผู้นำทางความคิดเห็นเพียงตัวแปรเดียวที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ในเชิงลบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้ประชาชนจะมีความคิดเห็นที่พระสงฆ์มีการเป็นผู้นำความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ไม่ได้สูงตามไปด้วยในระดับเดียวกัน กลับกลายเป็นต่ำ ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลที่ขัดแย้งกันกับสมมติฐานที่ 6 ซึ่งถือว่าอิทธิพลต่าง ๆ ตามตัวแปรในข้อนี้สามารถร่วมกันอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ได้ แต่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 6 (ดังตารางที่ 52)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า การเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์ ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ และการพัฒนาชนบทและสังคมในทุกรูปแบบ ควรเน้นที่บทบาทของพระสงฆ์ ในฐานะที่มีบทบาทในการพัฒนาสังคมเพิ่มมากขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรจะส่งเสริมพระสงฆ์ที่มีลักษณะของความเป็นผู้นำความคิดเห็นของชุมชนในทางปัญญา คุณธรรม และความน่าเชื่อถือ รวมทั้งให้การอบรมและสร้างเสริมความเป็นผู้นำให้กับพระสงฆ์ในสังคมไทยมากขึ้น และให้การสนับสนุนกิจการของสงฆ์ที่เป็นประโยชน์ในด้านการพัฒนาต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ บรรลุผลได้ด้วยดี นั่นคือ พระสงฆ์ที่มีทักษะในการสื่อสารดี มีพฤติกรรมการสื่อสารที่เหมาะสม รวมทั้งเข้าใจ และใช้วิธีที่ถูกต้องในการสื่อสาร จะช่วยให้การดำเนินโครงการและการพัฒนาเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจต่าง ๆ เป็นไปได้

ราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรจะได้มีการให้การอบรม พระสงฆ์ในทุกๆระดับให้มีความรู้ มีทักษะ และเข้าใจวิธีการและรูปแบบของการสื่อสาร ให้ถูกต้อง ใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและให้มีหลักเกณฑ์มากกว่าเดิม

3. จากผลการวิจัยพบว่า ปริมาณการรับสารของประชาชนจาก พระสงฆ์มีอิทธิพลสูงสุดในการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ ดังนั้นในการพัฒนาทุกรูปแบบ ผู้ส่งสารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพยายามกระตุ้นและ ระดมสื่อ ใช้การรณรงค์ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนามากยิ่งขึ้น เพื่อที่จุดประกายความ สนใจ และกระตุ้นแรงเร้าให้ประชาชนได้รับสารในปริมาณสูงที่สุด โดยที่ประชาชนจะ ต้องไม่รู้สึกรู้สึกว่าถูกยึดเยียด เพื่อประชาชนได้มีทัศนคติที่ดีต่อการรับสาร ซึ่งจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการรับรู้ เข้าใจ ยอมรับ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาในที่สุด

4. จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ ธรรมรักษณีเวศน์อยู่ในระดับน้อยมาก ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่โครงการพัฒนาต่าง ๆ จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่องค์กรในการ พัฒนา และผู้ดำเนินโครงการพัฒนาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพยายามใช้การสื่อสาร เพื่อการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ หรือพยายามหากิจกรรมและวิธีการที่จะให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าวให้ได้อย่างละมุนละม่อม คือ ไม่บังคับแต่เน้น การให้ความรู้ ความเข้าใจ และขอความสมัครใจ ความร่วมมือจากประชาชน ซึ่ง นับว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยหนึ่งแสดงถึงความสำเร็จสูงสุดของ การพัฒนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรได้มีการวิจัยในการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลเกี่ยวกับ โครงการธรรมรักษณีเวศน์ที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบถึงทิศทางของ ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการธรรมรักษณีเวศน์ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน การประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารเพื่อการพัฒนาต่อไปในโครงการธรรมรักษณีเวศน์

2. ควรได้มีการศึกษาวิจัยลักษณะสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก กับผู้ป่วย โรคเอดส์ที่เข้ามาอยู่ในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ (ผู้ป่วยที่ยังสามารถพูดคุย และมีอาการไม่รุนแรง) ในประเด็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการสื่อสารจากพระสงฆ์ เจ้าหน้าที่ แพทย์และพยาบาลเป็นต้น เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นและความต้องการของผู้ป่วย เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับทุกฝ่ายที่จะต้องดูแลผู้ป่วยต่อไป

3. ควรได้มีการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกกับเจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครโครงการธรรมรักษณีเวศน์ ในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของสื่อและปัจจัยต่อการเข้าร่วมเป็นเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครในโครงการฯ เพื่อหาคำตอบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลกับการตัดสินใจเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร

4. ควรได้มีการศึกษาถึงประสิทธิผลของสื่อต่าง ๆ ที่พระสงฆ์นำมาใช้เผยแพร่ในโครงการธรรมรักษณีเวศน์ ว่าสื่อใดมีประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาโครงการธรรมรักษณีเวศน์

5. ควรได้มีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์รูปอื่นในการเป็นผู้นำความคิดเห็น, ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์, พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์ ปริมาณการรับสารของประชาชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย